

ԵՄԻՊԻՍՏԱՆԻ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՄԱՐ
EUROPEAN UNION FOR ARMENIA

Human Rights Defender of RA

ՀՀ մարդու իրավունքների պաշտպան

Ренишандар

**Бой мафен мьрова пьрсен
һәр дәмейа нә бопа коронавирусе**

Human Rights Defender of RA

ՀՀ մարդու իրավունքների պաշտպան

Միջոցառում "Տարածքային Մարտահարած Մարտիկները Հայաստանում"

Միջոցառումը (տարածքային) ներկայացնում է կոմերցիոնական ֆինանսավորում Արևելքից. Բոլոր տեքստերը
միջոցառման ծրագրի համառոտագրում են ներկայացված. Ընդ որում ներկայացված են նաև
համառոտագրում. Նախկինում նաև ներկայացված են UN-ի UNICEF-ը.

Հարգելի

*Empowered lives.
Resilient nations.*

Нәрдәм пьр'сен бона коронавирусе

Бь рауша 27-е адаре сала 2020-и

Бой Коронавируса (COVID-19) вәки гәлә зу бәлай нава мьрова дьбә һәр дәре лазьмә пешйа we бьгрьн, бьбьн хвайе мафе хвә, бь занә у пьспори заньбьн бой we вирусе у р'е ле қөткьн, пәрсивен пьр'са р'аст у занә бдьн бажарвана, вәки бой п'арастьна ван гәләки һ'әвщәйә.

1. Ч'йә Коронавирус ?

2019-е сале Коронавирус пежда һатйә дәм у сален дәрбасбун щәм мьроватйе төштәки өса т'өнәбуйә.

Коронавирус бь щур'е чьлмасйе у бин чькандьне сәре хвә радькә өсажи щәм һнәка бь һ'аләки гьранә бәдһ'ал пежда те. Микробе we зу дәрбаси вән һәвал, һогьра дьбә к'ижан бь незик бәрбьри һәвдө дьбьн.

Әмре вирусе ль нава һәвайда дьдәбьрә незики 3-сәһ'әта, сәр к'ахаза незики 24 сәһ'әта, сәр һәсьне сьфьр 4 сәһ'әта, ле сәр вән һәсьне ко жәнг нагьрьн незики 2- 3 р'ожа әв дьминьн. Әв мьровен ко щәм вән р'адбә, к'өхьк, гәври эш, бь ч'әтьн бина хвә һьлдк'шиньн...

Вә'де we вирусе 1-14 р'ойә. Пьр'анйа мьрова незики 80%-и қәнщ дьбьн бе к'омәкйа дохдьра. Сароке мафе һ'әмдьнйа сахләмйе сала 2020 13-э мәһа адаре бь қрари пежда һат у гот: Вәки һәла т'өнәйә бой қәнщкьрьна Коронавирусе т'ө ду дәрман.

2. Ч'ава хвә бьпарезьн жь Коронайе ?

Жь Коронавирусе парастьн әвә.

- Пе сабуне зу-зу дәстен хвә бьшон, һ'имли бәри нан хәрьне незики 20 дәққәй. Вәхте к'өхьке дәв у позен хвә пе дәстмала к'ахаз бьгьрьн вәки микробе вирусе шьрда, веда бәла нәбьн дәв, дора у дәстмала к'ахаз зу бавежьн.
- Нав рожеда ч'әнд щәра пақышкьн мален хвә, фәрәқ у дәрдана, һәвзе сәре хвә кө
- теда дьшөн. К'ьнщ у рәһ'әлен хвә, п'ежгирен демен хвә у п'ежгирен һ'ьмама у р'убәре ньвина бьшон 60-90 бь ава к'әл, бь дәрман у сабуна.
- Әв мьров к'ижан щәм вән т'өштәки нәхвәшйе най ә'йане бе һ'әвщә бәрдәвканә. Т'әне әв инсан һ'әвщә бәрдәвканин к'ижан дьк'әвнә шьке у әв инсан кижан аспежханада к'ар

дъкън, вәки щәм ви те ә'йане сь кӧ мӧ гот. Бӧрдӧвк гӧрӧ 3-4 сӧһ'ӧта щарӧке бьгӧһезьн, изьн т'ӧнӧ дьреж бӧр дӧвен вӧн бьминӧ.

- Вӧки һун гӧманьн ӧв бӧндӧ нишане нӧхвӧшйе щӧм вӧн һӧнӧ гьли, готьн бӧрдӧвк у лӧпька хвӧ вӧркӧ, бӧрчӧ'вк вӧки параста бьде бӧр ч'ӧ'вен хвӧ микробе вирусе бь ч'ӧ'ванжи бӧла дьбӧ. Вӧхте дьк'ӧвьн дьк'ана, ӧ'рӧбада у йеред майн 1,5-2 метьра дури һӧвду бьсӧньн, микропе нава һӧвайда незики 3-е сӧһ'ӧта сӧри ракърйӧ дьминӧ, сӧр к'ахаза 24 сӧһ'ӧта, сӧр һӧсьна сьфьр 24 сӧһ'ӧта, һӧсьнен жӧнг нӧгьрӧ 2-3 р'о.

3. Пара сахлӧмйа һ'ӧмдьянай бь ван кърара пежда һатинӧ бь чӧнд парен зьрар кӧ гӧлӧки һ'ьқмӧки мӧзьн ль сӧр вана дькӧ.

1. к'ӧлфӧте һ'ӧмлӧ
 2. мьровен 70 сали жортьр
 3. 70 салиӧ ньмьзтьр, ч'ава мӧ жоре гот
- бинчькандин, к'ӧхьк, беньжандин, вӧки иди щӧм ван бь сала һӧйӧ, бь нӧхвӧшйа п'ьшька, астма, (COVID) Ӕмфьзӧмй йан бьронхит
 - дьлк ӧш
 - гӧрщьк ӧш
 - кӧзӧб ӧш
 - бир, ӧндакърьн (склероз) мӧжйе бӧнда кӧ хвин р'ьжйӧ сӧр
 - Шӧкър-диабет.

4. Ве дӧме ль дьянай ч'ь кари бӧрдӧван дькън бой ван пьр'са у тен сӧр кърари?

Дӧвлӧта Ӕрмӧнистане 16-е мӧһа адаре кърар пежда анин бона Коронавирусе һ'ӧму тышт вӧрӧ кърьне у бе кърьне бой сахлӧмйа бажарвана.

5. К'ижан мафе мьроватйе мьрова нькарьн бӧр ван синора дадьян ?

- П'арастьяна мафе мьрова нькарьн бьдьянӧ дадане ч'ьмки һӧр к'ӧс һ'ӧвще ве дьбӧ, у бӧрбь ве дьхвӧзӧ пьрсен хвӧ бьстинӧ.
- Бе сущ к'ӧмӧка парастьяна

- һ'ьқуқзана.
- Сушдар wәки бькарьбьн шык'йатен хwә пежда бьбьн у бәхшандьне бьстиньн.
- Қимәткьрьна мьрова у ә'мьржиана т'әндьруст.
- Бьндәсти у зерандьн, қәдәхәкьрьн.
- Wәкә һәвти бәр қәвл у қьрара.
- Азади бой пьрсен зәwaщә.
- Мафе зар'ока
- Мафе хwәндьне
- Азадйа дин у фькра.

6. Бой we вирусе ч'ь дькьн wәки синор дадьн бәр we нәхwәшиё ?

Нәрә сәрәкә әwe wәки бәндә бь рабун, руньштьна хwәйә бь незик һәвдө дьгрьн, гәрәке бь зәнәбун бәрбьри we йәкебьн, бь пьспори wәки карьбьн алткин у we йәкер'а карьбьн дәрк'әвьн. Мәсәлә бе гьли, готьн гөһ бьдьнә дохдьра у хwә -хwә дәрд у дәрман нәкьн, к'омәка дохдьра бьстиньн.

- Дури т'әмама к'әвә
- Хwә дури һәвал, һогьрахи
- Қәдәхәкьрьна чуйн, һатьне.

7. Ч'йә карантин ?

Нәхwәши пежда те жь wан мьрова к'ижан вирус щәм иди сәри ракьрйә, тәмйа мә жь wан мьрова р'астһатьне ченәкьн т'әви wан, чьда дькарьн хwә жь wан бьпарезьн дури wан к'әвьн, т'әви wан нәк'әвьн эриш, верише, wәки wi т'әһәри бькарьбьн һьм хwә һьмжи һәвален хwә дури we вирусе бьди сәкьнандьне. Wәде карантинай фәсалбьн бь дәста сьлав у сәламе нәдьн һәвдө, сәхламйа wә һәр йәке сахләмйа дәwләта мәйә Әрмәнистанейа, әм дьхwәзьн зар'ок у мөзьнен мә бе нәхwәши жиана хwә бьмәшиньн.

8. Ч'ь те фəһмкьрне т'əнекьрн ?

Wəки микроб бəлай һэр щийа нəбə, вирус зедə набə , пьр'анйа бажарwana wəрнə п'арастьне нəбьн диле нəхwəшийе.

9. Ч'ь те фəһмкьрн хwə т'əнекьрн ?

Бь занəбун у херхwəзи дури һəвал, һогьра дьбə нахwəзə, т'ə к'эс нəхwəш к'эвə. Микроб бəлай мьрова нəбə.

10. Ч'йə мəсəлə хwə т'əнекьрн у т'əнекьрне.

Т'əнекьрн əwə wəки бь дəсте дохдьра əw дури т'əмама дьхьн, wəки бьп'арезьн һəвален майн нəхwəшийе һьлнəдьн. Хwə т'əнекьрнжи əwə wəки əw нахwəзə нəхwəшийе дəст бинə, хwə бьп'арезə.

11. Дькарьме əзе дəвлəта хwəда бьмəшьм ?

Навбəра дəвлəта Əрмəнистанедə изьн т'əнə аза һэр'и һэр бажари у һэр гəнди, ч'ьмки щəм мəжи сəре хwə ракьрйə Коронавирусе у əw тьр'с мə тəмамажи гьр'тйə. Ломажи əм хwə-хwə, хwə qəдай дурхьн бьфькьрн бой сахлəмйа хушк, бьрай хwə, бажарванед хwə.

- Бь дəстур дькарьне дəрк'əвьн ?
- К'ижан дəстура wan һəейə weки щие хəбате бьминьн ?
- К'ижан ль сука , дьк'анада кьрна к'ir'in- фьротана хəрəкар'а мьжулə, базара фьротана һəйwana, вернисажа, дəрманхана, нəхwəшхана, əw дькарьне дəрк'əвьн сəр хəбате хwə .
- Р'оже щарəке т'əне дькарьне дəрк'əвьн маше спорте.

12. Дəсте wandəбə əw к'ахаз wəки изьна wan һəбə əw бькарьбьн щики һəрн, щики дьн.

Ə'сəей дəсте wandəбə (дакументен wan) нав , нишанед wan.

13. Ч'ь к'ахаз лазьмэ бой we к'ахазе ?

Wэки к'ахаза щики дэрбаси щики дьнби wэрэ ньвисандьне.

- р'о
- нав, наве бав, фэиил
- к'и сэхэти дэрдьк'эви
- адреса к'ода дьчи
- наве гөнд, шэхэр
- мэньа чуйна тэ
- к'ижан сэхэте туйе вэгэри
- Q'өле тэ

14. Ч'ава бькьм wэки к'ахаза щи гөһастьне дэсте мында т'өнэ

Wэки к'ахаза тэ т'өнэ, нькари дэст бини, тө дькари бь дэстньвисара хwэ бьнвиси.

15. Ч'энд мьров дькарьне пе эрэбе һэр'ьн ?

Изын һэйэ we эрэбеда к'идэре 8-а нэ зедэ щийэ руньштандьнеда т'эне мэрики щи бьгһөзын.

16. Нэйэ өса дэстур у эхтийар бой we йаке э'рэбеда дькари зедэ мьров бьби ?

Бой зар'оке бьчук сэрё ван бе һ'эсаве у ван бэндэ к'ижан бь ч'э'ва мөһрумьн, гөһада к'эрын изьн һэйэ т'эви wэн мьров һэбэ wэки ванра бьбэ к'омэк.

17. Wэки эз бэжарване Эрмэнистанемэ изьна мын һэйэ һэрьм дэр ?

Бь синора р'е дьрбе нэ aw р'е қөт'кьрибэ к'эс нькарэ дэрк'эвэ. Ле бь рйа айрофлоте нэ қэдэхэйэ.

18. К'и бэндэ дькаре бьк'эвэ дэвлэта Эрмэнистане.

Бой бажарване Эрмэнистане ре, дьрб вэкьрйэ.

19. К'и дькарэ бьк'эвэ дэвлэта Эрмэнистане ван р'ожана, wэки һэр төшт бьн контролейэ.

- Бажарване Әрмәнистане
- Әндамен ван бьнәлйа к'ижан бажарване Әрмәнистане ниньн
- Әв мьров вәки нә бажарванә ле изьна ви һәйә вәки жиана хвә дәрбаскә ль Әрмәнистанеда.
- Әв бәндә вәки һатьнә меван һәла 14 р'ожен карантине т'әмам нәбуйә һәлә бирьн.....
- Әв мьров к'ижан дәвләта Әрмәнистанеда дьхәбьтүн ч'ава байлоз , вәзир, вәк'ил у йед майн.
- Әв бәндә к'ижан һатьнә бой дефьнкьрьна де, бав у қәвм, пьсмама, әв бәндә өсажи к'ижан ль Әскәре Руссияеда әндәмен вәньн.
- Әв автоажой жь Щорциай у Иранеда к'ижан хөрәк у тыштен майн тиньн Әрмәнистанера вәки щәм ван вирус тьнәйә.
- Бь р'йа һәвайжи бона сәхләмйа мьрова фьр'ьнде дькарьн дькарин Карен хве бердewankin.

20. Бәр к'и р'е қәдәхәйә вәки нькарә бьк'әвә дәвләта Әрмәнистане ?

- Әв бәндә вәки бажарване Әрмәнистане нинә тен жь Руссияй йанежи жь Щорциай.
- Нә бажарване Әрмәнистане к'ижан бәри 14 рожен карантинедай һатьнә жь ци у вәрәд майн.
- Нә бажарване дәвләта Әрмәнистане к'ижан дьхвәзын бьк'әвьнә Әрмәнистане жь вәлате Коронавирус вьр һәбуйә.

21. Ч'ава т'әшкилкьм әз хвәндьна хвә.

Бой вирусе зангота, дьбьстанада дәрс найнә дәрбаскьрьне. Дьбьстан у занго дәрбаси сәр онлайна бунә у дурәкә бәрдәван дькьн дәрсен хвә, вәки жь хвәндьна хвә паш наминьн нә шагьр'те дьбьстана, нәжи хвәндәwane занингәһада.

22. Ч'ь дилан у щьвин һәтьнә қәдәхәкьрьн Әрмәнистанеда.

Изьн тьнә 20 мьрова зедәтър һәв т'омбьн щьвинбә, даватбә, рожбуйнбә, хөләсә нәһельн гәләк һәв быщьвьн.

- Дилан, шано, спорт
- Рожбуйн, биранин, шин, шай
- Бь готьна парет т'эшкилэд майн.

23. Ч'ь қөткьрын пек тиньн ль щие башқәда.

1) Изьн т'ьнә гьр'тиє ль кәлада хвәйкьн.

- Изьн надьн төштәк бьшиньн у бьстиньн жь кәләйда
- Р'асхатын һәвдितьн т'өпәбә, т'әне бь т'еле һәвр'а хәвәрдьн һәвт'омбуна щьвине р'өһанийе.

2) Кәлада дькарьн қәдәхә у қөткьн ?

- Гәр'
- Жь вьр дурк'эвьн вә'дәлу
- Бь готьна парет

3) сал бь сал мален п'арастьна зар'ада изьне надьн

Жь дәрва т'ө төштәк һәһельн бьшиньн кәле.

- һәвдितьна т'әне бь р'яа телефоне.
- Р'өжен р'әһәтбуна офицера.

24. Ч'ава бьстиньн п'арастьна мафе мьроватйе ван пәйманада.

Т'ө тьшт нькарә бьбә қәдәхә ль бой п'арастьна мафе мьроватйе. Веки һун те дәрдьхьн, өндакьрийә мафе парастьна мьрова һун дькарьн we қәдәхәкьрьне бь дәстен һеса дури хвә хьн, һун дькарьн хвә хвә һәр'ьн йанежи р'яа нәме пьр'са хвә биньн сери.

Әва адресә

ombuds@ombuds.am

Йане т'елехьн 116+37496116100

Мала парета

Жь дәвләта дәрва дькарьн т'елехьн +374 11 20 81 41

Т'ел бой т'әшк'илдарйа Сахләмйа +374- 60-83-83-09

Эл пост info@moh.am

Т'әшк'илдаре пьр'се хәбата 114

Эл пост info@misa.am

К'ахаза wәки бькарьби щи wәри гөһастьне

_____ 2020

Нав, наве бав у фәми	
Дө щи сәһәт	
Адрес (жь к'ова дьчын)	
Дьчи к'ода адрес	
Мәһия чуйне	
К'и сәһәте тәйе бьзвьри	

К'улә те _____

